

EDUSKUNNAN VASTAUS 258/2002 vp

Hallituksen esitys laeiksi rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain sekä rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain sekä rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 173/2002 vp).

Valiokuntakäsittely

Hallintovaliokunta on antanut asiasta mietinnön (HaVM 16/2002 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä 30 päivänä tammikuuta 1998 annetun lain (68/1998) 1 §, 2 §:n 1 kohta, 3 §:n 5, 11 ja 12 kohta, 5 §:n 2 momentti, 6 §, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti sekä 13, 14, 16 ja 16 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 kohta ja 16 a § laissa 63/2003, 3 §:n 11 kohta laissa 1076/2000, 3 §:n 12 kohta laissa 799/2000, 6 § osaksi laissa 1052/2001, 14 § laissa 92/1999 ja 16 § osaksi mainituissa laissa 63/2003, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 799/2000, 1076/2000 ja 1052/2001 sekä laissa 54/1999, uusi 13—18 kohta ja 2 momentti ja lakiin uusi 11 a, 13 a ja 16 b § seuraavasti:

1 §

Lain tavoite ja soveltamisala

Lain tavoitteena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, edistää niiden paljastamista ja tutkintaa sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia.

Mitä tässä laissa säädetään rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä, sovelletaan myös rikoslain (39/1889) 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitetun

terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen.

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rahanpesulla* rikoslain 32 luvun 6—10 §:ssä tarkoitettua toimintaa;

— — — — —

3 §

Ilmoitusvelvolliset

Tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia ovat:

5) luottolaitostoinnasta annetun lain 1 a §:ssä tarkoitettua rajoitettua luottolaitostointia harjoittava osakeyhtiö tai osuuskunta;

11) kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetussa laissa (1075/2000) tarkoitettu kiinteistönvälitysliike sekä vuokrahuoneiston välitysliike;

12) arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa (826/1991) tarkoitettu arvopaperikeskus, tilinhoitajayhteisö ja tilinhoitajayhteisön oikeudet saaneen muun ulkomaisen yhteisön Suomessa sijaitseva toimipiste;

13) liike- tai ammattitoimintana muuta maksuliikettä kuin luottolaitostoinnasta annetussa laissa tarkoitettua yleistä maksujenvälitystä harjoittava;

14) liike- tai ammattitoimintana tilintarkastuslain (936/1994) 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitava;

15) liike- tai ammattitoimintana kirjanpito-tehtäviä toimeksiannosta hoitava;

16) liike- tai ammattitoimintana jalokivi- tai jalometallituotteita, taideteoksia taikka kulkuvälineitä myyvä tai välittävä;

17) liike- tai ammattitoimintana huutokauppoja toimittava;

18) liike- tai ammattitoimintana oikeudellisissa asioissa avustava.

Edellä 1 momentin 18 kohdassa tarkoitettujen liike- tai ammattitoimintana oikeudellisissa asioissa avustavien osalta ilmoitusvelvollisuus koskee osallistumista asiakkaan puolesta kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostamisen ja myynnin, asiakkaan rahavarojen, arvopapereiden tai muiden varojen hoitamisen, pankki-, säästö- tai arvo-osuustilien avaamisen tai hoitamisen, yhtiöiden perustamisen, johtamisen tai yritysten hallinnoimiseksi tarvittavien varojen järjestelyn tai säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamisen, johtamisen tai nii-

den toiminnasta vastaamisen suunnitteluun tai toteuttamiseen ja toimimista asiakkaan puolesta ja lukuun liiketoimissa tai kiinteistön kaupoissa. Ilmoitusvelvollisuus ei koske oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien hoitamista. Oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtäviksi luetaan tässä varsinainen oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi asiakkaan oikeudellista asemaa esituttavassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa sekä oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä koskeva oikeudellinen neuvonta.

5 §

Viranomaisten ja muiden valvomaan asetettujen valvonta- ja ilmoitusvelvollisuus

Jos 1 momentissa tarkoitettu viranomainen tai muu valvomaan asetettu suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulneiden seikkojen nojalla katsoo, että on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka niitä käytettävän 1 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen, sen on ilmoitettava asiasta selvittelykeskukselle.

6 §

Tunnistamisvelvollisuus

Sen lisäksi, mitä jäljempänä säädetään, on ilmoitusvelvollisen aina todettava asiakkaansa henkilöllisyys, jos on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka niitä käytettävän 1 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen.

Edellä 3 §:n 1—8 ja 11—18 kohdassa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten on todettava vakituisten asiakkaansa henkilöllisyys. Sama vaatimus koskee myös muita kuin vakituksia asiakkaita, kun suoritettavan liiketoimen suuruus tai toisiin-

sa kytkeytyvien toimenpiteiden suuruus yhteensä on vähintään 15 000 euroa.

Edellä 3 §:n 6—8 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen ei tarvitse todeta asiakkaansa henkilöllisyyttä, jos:

1) toimeksiantosopimus koskee sellaista vakuutusta, jossa vakuutuskaudelta maksettava maksu on enintään 1 000 euroa taikka jossa kertavakuutusmaksu on enintään 2 500 euroa;

2) toimeksiantosopimus koskee sellaista lakisääteistä työeläkevakuutusta tai yrittäjäeläkevakuutusta, johon ei liity takaisinostoehdot ja jota ei voida käyttää lainan vakuutena; tai

3) vakuutuksesta maksettava maksu suoritetaan vakuutuksenottajan Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneessa luotto- tai rahoituslaitoksessa olevalta tililtä taikka muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen luotto- tai rahoituslaitoksen Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimivassa sivukonttorissa olevalta tililtä.

Edellä 3 §:n 10 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on todettava asiakkaansa henkilöllisyys:

1) pelikasinotoiminnassa; sekä

2) veikkaus- ja vedonlyöntitoiminnassa tai topelissä pelaajan asettaman rahapanoksen ollessa yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina yhteensä vähintään 3 000 euroa.

Asiakkaan henkilöllisyyttä ei tarvitse todeta, jos asiakas on Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys tai henkivakuutusyhtiö taikka muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saaneen luottolaitoksen, rahoituslaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai henkivakuutusyhtiön Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiva sivukonttori. Asiakkaan henkilöllisyyttä ei tarvitse todeta myöskään, jos asiakas on sellaisessa muussa valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys tai henkivakuutusyhtiö, jonka valtion rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmä täyttää kansainväliset vaatimukset, taikka muussa kuin täl-

laisessa valtiossa toimiluvan saaneen luottolaitoksen, rahoituslaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai henkivakuutusyhtiön tällaisessa valtiossa toimiva sivukonttori.

10 §

Ilmoitusvelvollisuus

Jos ilmoitusvelvollisella on 9 §:ssä tarkoitettua huolellisuusvelvollisuuden täytettyään tai muutoin syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka niitä käytettävän 1 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen, sen on viipymättä ilmoitettava asiasta selvittelykeskukselle ja annettava pyynnöstä kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi.

11 §

Liiketoimen keskeyttäminen ja siitä kieltäytyminen

Jos ilmoitusvelvollisella on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka niitä käytettävän 1 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen, sen on keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltädyttävä siitä.

11 a §

Tehostettu tunnistamisvelvollisuus, huolellisuusvelvollisuus ja ilmoitusvelvollisuus

Jos liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä vaatimuksia, liiketoimeen liittyy tehostettu tunnistamisvelvollisuus, huolellisuusvelvollisuus ja ilmoitusvelvollisuus.

Ilmoitusvelvollisen tulee tehostetun ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi tehdä 10 §:ssä tarkoitettu ilmoitus selvittelykeskukselle, jos asia-

kas ei anna huolellisuusvelvollisuuden täyttämiseksi pyydettyä selvitystä tai annettu selvitys on ilmoitusvelvollisen arvion mukaan epäluotettava. Samoin on meneteltävä, jos liiketoimen peruste ja varojen alkuperä ei ilmoitusvelvollisen hankkimien selvitysten perusteella riittävästi selviä. Ilmoitusvelvollisen on tehtävä ilmoitus selvittelykeskukselle myös, jos oikeushenkilöä ei pystytä tunnistamaan tai edunsaajia luotettavasti selvittämään. Samoin on meneteltävä, jos henkilöä, jonka puolesta asiakas toimii, ei pystytä tunnistamaan.

13 §

Viittaus eräisiin lakeihin

Tämän lain lisäksi on rahanpesun selvittämisessä voimassa, mitä poliisilaissa (493/1995) säädetään poliisitutkinnasta, jollei asian selvittämiseen sovelleta esitutkintalakia (449/1987).

Tämän lain lisäksi on epäilyttävää liiketoimintaa koskevien tietojen käsittelystä voimassa, mitä poliisin henkilökäytännöistä annetussa laissa (509/1995) säädetään poliisiyksikön käyttöön tarkoitettuista henkilökäytännöistä.

13 a §

Velvollisuus tehdä ilmoitus maksuliiketoiminnasta

Edellä 3 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua maksuliikettä harjoittavan ja maksuliikettä harjoittavan rahoituslaitoksen on tehtävä ennen toiminnan aloittamista toiminnastaan ilmoitus keskushallintoviranomaisena toimivalle Etelä-Suomen lääninhallitukselle.

Tehtävässä ilmoituksessa on oltava tiedot toiminnan harjoittajasta ja ilmoituksessa tarkoitetusta toiminnasta.

14 §

Valtioneuvoston päätökset ja tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston yleisistunnossa tehtävällä päätöksellä voidaan vahvistaa luettelo niistä val-

tioista, joiden rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmät täyttävät 6 §:n 5 momentissa tarkoitettut kansainväliset vaatimukset, ja luettelo niistä valtioista, joiden rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmät eivät vastaavasti täytä 11 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja kansainvälisiä vaatimuksia.

Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 6—11 ja 11 a §:ssä säädettyjen velvollisuuksien täyttämisestä sekä 13 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen tarkemmasta sisällöstä. Ennen asetuksen antamista on kuultava muita asianomaisia ministeriöitä sekä Vakuutusvalvontavirastoa ja Rahoitustarkastusta.

16 §

Tunnistamisvelvollisuuden sisältö

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo 6, 7 tai 11 a §:ssä säädetyn asiakkaiden tunnistamisvelvollisuuden tai 8 §:ssä säädetyn tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden, on tuomittava *tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

16 a §

Rahanpesun ilmoitusrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää tekemättä 10 tai 11 a §:n mukaisen ilmoituksen, vastoin 10 §:ssä säädettyä kieltoa paljastaa tällaisen ilmoituksen tekemisen taikka jättää täyttämättä 9 §:n mukaisen huolellisuusvelvollisuutensa eikä sen vuoksi havaitse 10 §:ssä tarkoitettua ilmoitusvelvollisuutensa olemassaoloa, on tuomittava *rahanpesun ilmoitusrikkomuksesta* sakkoon.

16 b §

Maksuliiketoimintaa koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkominen

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää tekemättä 13 a §:n mukaisen ilmoituksen maksu-

liikkeen harjoittamisesta, on tuomittava *maksuliiketoimintaa koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tätä lakia sovelletaan myös 3 §:n 1 momentin 5 sekä 11—18 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen asiakkaaseen, jonka liikesuhde ilmoitusvelvollisen kanssa on alkanut ennen lain

voimaantuloa. Ilmoitusvelvollisen on tunnistettava tällainen asiakas siten kuin 6 ja 11 a §:ssä säädetään ja, jos on todennäköistä, että asiakas toimii toisen lukuun, tuo toinen henkilö siten kuin 7 §:ssä säädetään ennen uuden liiketoimen suorittamista.

Tämän lain voimaan tullessa 3 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua maksuliikettä harjoittavan ja maksuliikettä harjoittavan rahoituslaitoksen on tehtävä 13 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus toiminnastaan kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Helsingissä 28 päivänä tammikuuta 2003
